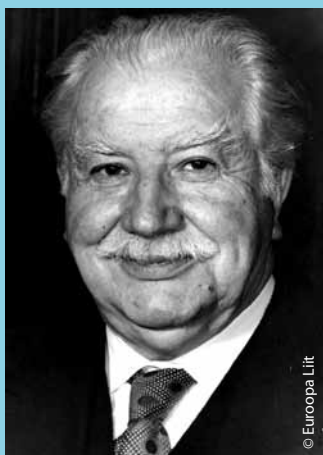

Joseph Bech: väikese riigi otsustav roll Euroopa lõimumises

Joseph Bech 1887- 1975

Joseph Bech oli Luksemburgi poliitik. Ta aitas moodustada Euroopa Sõja- ja Terasühendust 1950. aastate alguses, ning oli Euroopa lõimumise juhtfiguur 1950. teisel poolel

Beneluxi riikide ühise memorandumitulemusena tuli 1955. aasta juunis kokku Messina konverents, millega sillutati tee Euroopa Majandusühendusele.

Kahe maailmasõja aegses Luksemburgis elades saadud kogemuste tõttu mõistis Bech, kui jõuetu võib olla selline kahe võimsa naabri vahele isoleeritud väikeriik. Seetõttu sai ta aru rahvusvahelisuse ja riikidevahelise koostöö tähtsusest stabiilse ja eduka Euroopa saavutamisel. Ta aitas luua Belgia, Madalmaade ja Luksemburgi vahelist Beneluxi liitu – see kogemus kulus ära Euroopa institutsioonide väljakujundamisel. Kolme väikeriigi vahelise liidu loomise protsessi on hakatud pidama terve Euroopa Liidu prototübiks.

Varased eluaastad ja tõus poliitikas

Joseph Bech sündis 17. veebruaril 1887. aastal Luksemburgis Diekirchis. Ta õppis Šveitsis Fribourgis ja Prantsusmaal Pariisis õigusteadust. Pärast ülikooli lõpetamist 1914. aastal asutas ta oma advokaadibüroo ning samal aastal valiti ta vastloodud kristliku partei ridades Luksemburgi Esindajatekotta.

1921. aastal sai Bechist sise- ja haridusminister. 1926. aastal asus ta tööle peaministri ning välis- ja põllumajandusministrina. Tema peaministriks oleku ajal aastatel 1926–1936 tabas maailma finantskriisi. Bech mõistis ekspordi elutähtsat rolli riigi majanduses. Kuna Luksemburgi peamine kaubanduspartner oli Saksamaa, oli väikeriik oma naabrist äärmiselt sõltuv ja seetõttu püüdis Bech Luksemburgi majanduslikku sõltuvust Saksamaast võimalikult palju piirata. Just seoses püüdega laiendada Luksemburgi terasetööstuse turgu pidas ta esmakordselt läbirääkimisi

tihedama majanduskoostöö ja tolliliidu üle esmalt Belgia ja hiljem Madalmaadega. Need üliolulised jõupingutused aitasid kaasa Beneluxi liidu loomisele Teise maailmasõja ajal.

Teine maailmasõda

Kui Natsi-Saksamaa 10. mail 1940 Luksemburgi tungis, oli Bech koos mitme teise ministri ja riigipea suurhertsoginna Charlotte'iga sunnitud riigist lahkuma ning moodustama Londonis pagulasvalitsuse. Välisministrina allkirjastas just tema 1944. aastal Beneluxi lepingu. Tema kogemused töötajate, kapitali, teenuste ja kaupade vaba liikumist soodustava majandusliidu loomisel osutusid hiljem kasulikuks ka Euroopa Majandusühenduse moodustamisel.

Terve oma karjääri jooksul ei ununenud Bechil mälestused Esimesest maailmasõjast ja sellele järgnenud kriisist, mil valitses oht, et naabrid Luksemburgi lihtsalt alla neelavad. Sellist abitustunnet kogenu oli ta tugeva rahvusvahelisuse pooldaja.

Sellest tulenevalt esindas ta Luksemburgi Teise maailmasõja ajal ja selle järel kõikidel mitmepoolsetel läbirääkimistel ning ärgitas oma kaasmaalasi kiitma heaks suurhertsogiriigi liitumine vastloodud rahvusvaheliste organisatsioonidega: 1944. aastal Beneluxiga, 1946. aastal ÜROga ja 1949. aastal NATOga.

Euroopa Sõe- ja Teraseühendus

9. mail 1950 oli Bech Luksemburgi välisminister. Olles vägagi teadlik oma riigi vajadusest naabrid ühiste majandus- ja poliitiliste lepingutega kokku liita, tervitas ta tulihingeliselt ettepanekut luua Euroopa Sõe- ja Teraseühendus, mille tema prantsuse kolleeg Robert Schuman sel kuupäeval välja pakkus. Bech teadis, et see annaks Luksemburgile vajalikud võimalused ning koha ja hääle Euroopas. Luksemburgi positsiooni Euroopas parandas veelgi asjaolu, et tal õnnestus tagada Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse Ülemameti peakontori rajamine just Luksemburgi.

Järgmise sammuna toetas Bech Euroopa Kaitseühenduse moodustamise plaane. Prantsusmaa lükkas need 1954. aastal küll tagasi, ent see ei tähendanud kaugeltki lõppu Euroopa lõimumisele.

Messina konverents

1.–3. juunini 1955 juhatas Joseph Bech Messina konverentsi, mille tulemusel sõlmiti Euroopa Majandusühenduse aluseks olnud Rooma leping. Konverentsi alusdokument oli kolme Beneluxi riigi esindajate, sealhulgas Luksemburgi nimel osalenud Joseph Bechi esitatud memorandum. Memorandum sisaldas Prantsusmaa ja Madalmaade kavatsusi astuda täiendavaid samme transpordi ja energia, eeskätt tuumaenergia valdkonnas, ja luua üldine ühisturg, pöörates seejuures tähelepanu reaalse võimuga ühisasutuse vajalikkusele. Beneluxi ning Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse loomisel saadud kogemustele tuginedes pakkusid kolme riigi välisministrid välja kava, millega arendati edasi Madalmaade ministri Beyeni esitatud ettepanekut Euroopa ühendamiseks majanduskoostöö kaudu. Kõnealuse nn Spaaki aruande (mis sai

oma nime aruande koostanud komitee esimehe Belgia minister Spaaki järgi) põhjal korraldati valitsustevaheline konverents, kus koostati ühisturgu ja aatomienergia valdkonnas tehtavat koostööd käsitlevad lepingud, mis allkirjastati Roomas 25. märtsil 1957.

Olnud oma ametikohal töötanud alates 1929. aastast, loobus Bech 1959. aastal välisministri portfelist. Aastatel 1959–1964 oli ta Luksemburgi Esindajatekoja esimees, enne kui 77 aasta vanusena poliitikast lahkus. Bech suri 11 aastat hiljem, 1975. aastal. Tänu tema tegevusele Euroopa ühendamisel peetakse teda nüüd üheks Euroopa Liidu rajajaks. Bechi näol on tegemist suurepärase näitega sellest, kuidas Luksemburgi-taolisel väikeriigil võib olla rahvusvahelisel areenil otsustav roll.

Bech filmikaamera, nautimas puhkehetke 1955. aasta Messina konverentsi ajal.